

Gausdals Tidende

36. årgang

Gausdal Historielag

nr. 1 - 2023

Gausdal Historielag 2022

Styret i arbeidsåret 2022 har bestått av Arne Halvorsen, leder, Svein Fyksen, nestleder, Ivar Lauritsen, sekretær, og styremedlemmer Inga Johanne Pighaug, Gudbrand Myklebø, Jørgen Moen og Ole Simen Finsveen. Fast møtende vara-medlem Marit Hjelmstad.

Leder Ulsrudutvalg, Birgit Kraabøl, leder Gausdalsminner, Marit Hjelmstad, leder fotogruppa er Tor Korsvold, slekts- og gårdshistorie Ivar Lauritsen og registrering kirkebøker Gunnar Rundtom Utvandrergruppa, Arne Halvorsen. Kjell Håkon Reistad fører regnskapet.

Medlemstall pr. 31. desember er 333, 328 betalende og 5 æresmedlemmer. Dette er en økning på ca. 10 fra forrige år.

Det har ikke vært noen store saker i arbeidsåret, men året sett under ett har vært meget aktivt. Alle grupper har hatt stor aktivitet. Dessverre ble det ingen Minnes Du kveld i år. Den ble utsatt til 2023 og blir slått sammen med boklansering av første bind i Slekts- og Gårdshistorien.

Planen er å vise en del av bildene vi har fått tak i i forbindelse med bokprosjektet. Markvandringen ble dessverre også utsatt da det ikke ble mulig å finne en passende dato. Markvandringen blir til Bauker og «omegn». Denne blir i mai. Vi vil ha en ny Minnes Du kveld og Markvandring til høsten 2023.

Året 2022 har bydd på mange besøk fra USA og Canada, og mange av disse har vært med til Prestegården og lokalene våre der, og på omvisning i Ulsrud. Mange av disse har uttrykt beundring for alt vi driver med og får til. Vi har også greid å hjelpe mange med å finne ut om slekten sin i Gausdal.

Må spesielt nevne Brenda Tasse fra Canada som er til uvurderlig hjelp for både Slekts-og Gårdshistorien og Utvandrerhistorien for Gausdal.

Brenda var 10 dager i Gausdal i sommer der hun jobbet sammen med oss, og hun jobber fra hjemmekontor i Canada. Vi kan jo også nevne at Brenda har slekt fra Rusten i Follebu. En stor takk til Brenda for den store og viktige jobben hun gjør for oss.

Vi deltok med stand på Gausdalsdagen og julemesser i Østre Gausdal Bygdahus og på Aulestad.

Vi hadde ingen nye bokutgivelser i 2022, men vi publiserte det første heftet i vår nye «Småskriftserie». Dette er det solgt ca. 50 eksemplarer av. Heftet tar for seg historien om Ida og Odd Arnesen, skrevet av Martine Murland Hagen, og Ole Hermod Henriksen har skrevet om Bernt Andersen Austlid, som endte sine dager i Karibia.

I sommer hadde vi, i samarbeid med Stiftelsen Reidevoll, Reidevolls venner, Gausdal Husflidslag og flere «Åpen Dag» i Prestegården med meget stor oppslutning. Skole-museet var åpent, og der hadde vi «gammeldags skoletime», og ute ble det lekt gamle leker, som ble brukt på skolen i de gode, gamle dager. Arrangementet var vårt bidrag til Frivillighetsåret, og når det ble så vellykket så frister dette til gjentakelse et annet år. Vi hadde svært mange innom på kontoret vårt, og mange hyggelige kontakter ble opprettet.

Gausdal Historielag har fått flere store bokgaver. Vi ble kontaktet av Gausdal Kommune med spørsmål om vi var interesserte i å ta over restopplaget av «Gausdal Bygdehistorie», og selvsagt var vi det. Det skulle vise seg at restopplaget besto av over 2000 bøker (vi har ikke nøyaktig tall). I tillegg også ganske mange «Gausdal gjennom 100 år», en bok som ble utgitt i forbindelse med at Formannskapsloven ble 100 år. Det var også en del andre bøker – og alt var gratis! Det ble kjørt bøker i flere dager. Vi kan nå tilby komplett bygdahistorie til en meget hyggelig pris. Hva med å bruke denne som gave til utflyttede gausdøler?

Margaret Eggen, tidligere Espedal, nå Lillehammer, ga en eske bøker som hun og Ola i sin tid ga ut. De oversatte en bok skrevet av engelskmannen Henry T. Newton Chesshyre, som bodde i Norge i 5 år på 1850-tallet, mye av tiden på Skyttermoen i Svatsum. Boken har tittelen «Erindringer fra et fem års opphold i Norge». Artig bok der vi kan lese om hva en engelskmann syntes om Norge og folket. Den er på lager i Historielaget.

For en del år siden skrev Jon Iverslien og Erling Kittelsen en bok ved

navn «Jaredal». Denne har vi også fått mange kopier av, og den er på lager.

Hvis du rydder opp i gamle papirer/bilder, HUSK at dette kan være noe Historielaget kan ha interesse av, så ta kontakt med en i styret.

Utvandrergruppa

Det jobbes med en utvandrerhistorie for Gausdal, og manus er foreløpig på rundt 620 sider. Ovennevnte Brenda er til stor hjelp i dette arbeidet. Historien vil aldri bli komplett, så historien vil bli ajourført etter som nye opplysninger finnes. Vi prøver å nevne alle som utvandret fra Gausdal og hva som skjedde med disse i sitt nye hjemland. Vi håper å komme med første del av utvandrerhistorien om et års tid.

Utvandrergruppa er fortsatt meget interessert i gamle brev («amerikabrev») og opplysninger om folk som utvandret.

Gausdalsminner

Det blir et lite jubileum for Gausdalsminner i 2023. Bok nr. 20 utkommer til høsten. Første boka kom ut i 1985, og mye stoff som ellers ville ha gått i glemmeboka er blitt tatt vare på.

På Historielagets hjemmesider kan du finne et register over alle artiklene, slik at du slipper å bla gjennom en haug med bøker hvis det er noe spesielt du er ute etter. Mange satte pris på at forrige bok var på flere sider enn tidligere bøker, og det blir den som kommer nå også.

Det har vært jobbet jevnt gjennom 2022 med forberedelser til bok nr.

20. Det er mye arbeid som ligger bak hver utgivelse. Hovedtemaene for neste bok er Kultur/musikk, arbeidsliv, fjell og utmark og 2.

verdenskrig. Dessuten er det et portrettintervju med Jarle Bye.

Brita Rusten skriver om Gausdalsbunaden, og Inger Line Thallaug om vev, bare for å nevne noe.

Boka slippes på Gausdalsdagen til høsten.

Bokkomiteen består av Guro Steine, Bjørn Lillevolden, Per Audun Øvstehage, Grete Bergum Storsveen, Arne Storsveen og Marit Hjelmstad.

Slekts- og Gardshistorie

Gruppas sammensetning er som følger:

Ivar Lauritsen	leder/skribent/slektsforskning/innsamling av dokumenter/ bilder og kontakt opp mot eiere av gårder og plasser.
Øystein Veisten	Korrektur og språklig ansvarlig.
Jørgen Moen	Skribent/slektsforskning/kilder.
Tor Kr. Nordvang	Slektsspesialist/tyding av gamle skifter/tingbøker og skjøter.
Jan Olav Skaug	Slektsspesialist
Svein Fyksen	Skribent
Hege Aamodt	Korrektur/innsamling av bilder og dokumenter.
Tove Fjeldet	Korrektur.
Ole J. Elvestad	Foto/skanning av bilder.
Monica Elvestrand	Foto
Brenda Tasse	Jobber fra Canada med å spor opp utvandrere i USA og Canada.

Gruppen jobber med å kartlegge gård og slekts historie på alle gårder og husmannsplasser i Follebu/Østre Gausdal til og med Li. Dette er på mange måter en fortsettelse av Engjomsboka. I Vestre har Jarle Bye og Magne Bårdslie gjort mye, og mere vil bli gjort. Bind 2 av «Krabølsboka», som ble utgitt i 2021 er en veldig god start på videreføring av historien for vestre dalføre.

Det er planlagt en utgivelse annet hvert år, der 1. bind går i trykken til våren. Dette omhandler Rusten-Halvorslia-Brandslie-Moen-Halvorslivolden-Aulestad og Bø med underliggende husmannsplasser. Vi trenger 8 – 10 bind for å dekke det aktuelle området. Gruppen har møte i Prestegården hver onsdag kl. 18.00.

Det er en veldig aktiv gruppe med dyktige folk, som legger ned stor innsats for å få dette viktige stoffet samlet mellom to permer. Samtidig samler gruppen inn gamle bilder både til prosjektet og til historielagets bildearkiv. På to år er det samlet ca. 5000 bilder. Vi er interessert i å låne flere foto og gamle dokumenter, vi har utstyr både til å scanne og kopiere.

Fra 2023 blir Bernt Toft med i gruppen. Neste bind vil omhandle Sygard Toft, Nordgard Toft, Heggen, Holen, Manstad, Grimstad, Langset, Nyhus, Surnflødt og Staum med underliggende plasser.

Vi får også hjelp av Håkon Tande, når det gjelder Tretten og Øyer, Richard Fauskerud med Lillehammer og Fåberg og Hans Tomter med

Gjøvik og Ringsaker. Mange gausdøler endte opp på disse stedene.

Arkiv.

Arkivar Kjell Håkon Reistad har tatt imot 25 nye arkiver i 2022.

Fotograppa

Det har vært aktivitet i Fotograppa hver onsdag kveld vinter og høst i 2022, ca. 30 kvelder. Innlånte bilder og bilder gitt i gave er skannet og arkivert. I alt 32 innlån/gaver er registrert, men ikke alt som er registrert et år blir skannet samme året. Så innlån/gaver fra både 2021 og 2022 er skannet siste året, ca. 2500 skanninger.

Registrering av bilder i dataprogrammet Primus og innlegging i Digitalmuseet har det ikke vært gjort noe av i 2022. Dette skyldes først og fremst at vi venter på en avklaring fra Gudbrandsdalsmusea i forhold til Kultur IT.

Dere som har bilder Historielaget kan få låne og kopiere bes fortsatt om å ta kontakt med Fotograppa v/ Tor Korsvold. Du som kan ha interesse av å være med i Fotogruppas arbeid – ta også kontakt.

Fotograppa består av Tor Korsvold, leder, Åge Bakkestuen og Lars Graedler.

Kilderegistrering

I 2022 har det vært gjort en del registrering og korrekturlesing av kirkebøker. Jørgen Moen har registrert en del, og Anfrid Rundtom, Gunnar Rundtom og Tor Kristian Nordvang har jobbet en del med korrekturlesing.

Det har blitt solgt ganske mange bøker, bl.a. har det vært et par store bestillinger fra USA. I denne gruppa trenger vi nye/flere folk.

Ulsrud.

Sesongstart i mai med vårvask og klargjøring av tun og hus. Det siste innebar vanntilkobling, traktor på plass, grasklipperen fikk vedlikehold. Brannskap ble buksert på plass i budeirom. Dette avlasta arkivet i prestegardslokalene. Scenelys supplert med to spotter, avlingsveg rydda, gammel rundballeplast fjerna. Utover sommeren; kontinuerlig grasklipp og blomsterskjøtsel. Stabburet fikk et løft denne sommeren

med mønepanne, vindskier og samt trapp med rekkverk.

Bølgeblikkplater på låve-tak ble spikra. Låvebru demontert etter sesongslutt og stein tilkjørt for oppmuring av ny fot. På setra ble det jevna og grusa parkeringsplass nordvest for fjøs, etter godkjenning fra Statsskog om utvida kve. Tømmerhogst rundt smie forts. utsatt. Scenebelysning arva fra Ottar Birting, scenetepper arva fra kommunen. Sommerbesøket starta med Råbleiggen i mai. Ungdomsskolens 8. og 9. trinn kom i juni. Pensjonistgruppe fra Furnes ankom i veteranbuss. Andre gjester var ei privat familie-gruppe, begge besøk i begynnelsen av juli.

Første Ulsrudsøndag 10. juli bød på salgsboder fra Holthaugen, Ystelyst og Arne Øversveen. Husflidslaget arrangerte barneleiker og hadde votteutstilling.

Den 17. juli var Ruth Olina og Arnhild på plass med Hildringstimen, et musikalsk program om Erik Bye.

Siste Ulsrudsøndag var 7. august med Gausdal spelemannslag, Nye Finn Lund samt Ola Fjeldet. Alle tre søndager med husflidslag og maleriutstilling ved Heidi Løype og Synnøve Tryggeset..

Einar Olstad, en ukjent kunstner

Einar Olstad kom til USA sammen med familien som et-åring i 1879. Foreldre var Hans Olstad og Ida Kirkebø. De slo seg ned i Madelia, sør i Minnesota, der faren ble en dyktig smed. Senere ble Sioux Falls hjemmet. Einar måtte nok hjelpe faren fra tidlig alder, men det var maling han likte å drive med. Han samlet metallskrap og filler som han solgte, og på den måten fikk han penger til å kjøpe maling, men bare 4 farger. Han kopierte andre malerier og malte landskaper. Folk la snart merke til det han malte, og folk kjøpte malerier han laget. Rundt århundreskiftet ble faren syk, og Einar måtte ta over «businessen». For at ikke malingen skulle forstyrre ham, så kastet han penslene, og satset på smedyrket. Ti år senere ble han syk, og måtte gjennomgå en større operasjon. Han mistet balansen, og måtte sitte i en stol, og faktisk festes til denne. Under rekonvalesensen begynte han på nytt å male, og flere fine bilder kom fra hans hånd. Det var hans søster og nieser som fikk ham til igjen å ta penslene i hånden. De forsto talentet til Einar. Han malte mange malerier med religiøse motiver, mens han sakte kom seg etter sykdommen. Han flyttet til en gård ved Sentinel Butte i Nord

Dakota, og det var her at han nå virkelig fikk utfolde seg kunstnerisk. Han brukte nå all sin tid på maling, ofte landskaper, dyr og portretter. Gårdsdrift ble det nok lite av, og han undskyldte seg med: «Det er ingen vits i å drive gård når det er tørke». Og alvorlig tørke var det på denne tiden.

I en periode studerte han ved Layton Kunstscole i Milwaukee, samtidig som han ble formann i en større smie. Her startet han å lage de mest intrikate og vakre portaler og bilder av ofte vridd jern. Smedkunsten var ikke glemt. Hans arbeider finnes nå i parker og andre steder i Midt-Vesten. Han ble blandt annet spurt om å lage en hest og rytter til inngangen til Theodore Roosevelt Memorial Park, og dette arbeidet kan beundres den dag i dag. Hans malerier henger i mange kirker og hjem over hele USA.

Einar Olstad gikk bort 17. mars, 1955 i Nord Dakota.

Bli medlem i Gausdal Historielag! Årskontingent kr. 200; - pr. person.

Gausdals Tidende nr. 1 går ut til alle husstander i bygda. Nr. 2, 3 og 4 sendes på e-post til våre medlemmer. Hvis du ikke allerede har sendt oss din e-post adresse så send en hilsen til post@gausdalthistorielag.no

Gausdal Historielag vil takke:

- for minnegave gitt etter Børge Middlien.
- alle dere som støtter oss gjennom Norsk Tippings «Grasrotandel»
- for all støtte og interesse for vårt arbeid med å bevare bygdas historie.

Leder

Arne Halvorsen
post@gausdalhistorielag.no

Nestleder

Svein Fyksen
svfykse@online.no

Sekretær

Ivar Lauritsen
Iva-lau@online.no

Stvremedlemmer

Jørgen Moen
joergmoe@online.no
Gudbrand Myklebø
gudbrandm@gmail.com
Inga Johanne Pighaug
kpighaug@bbnett.no
Ole Simen Finsveen
ole_simen@hotmail.com

Forretningsfører

Kjell Håkon Reistad
kjellrei@bbnett.no

Leder i bokutvalget

Marit Hjelmsstad
marit-
hjelmsstad@outlook.com

Boksalgsansvarlig

Ivar Wold
salg@gausdalhistorielag.no

Leder for fotoregistrering

Tor Korsvold
korsvold@bbnett.no

Leder for slektsgranskning

Gunnar Rundtom
grundtom@bbnett.no

Arkivar

Kjell Håkon Reistad
kjellrei@bbnett.no

Slekt og gardshistorie

Ivar Lauritsen
Iva-lau@online.no

Koordinator Ulsrudutvalg

Birgit Kraabøl
bkraabol@online.no

Skolemuseet

Torgun H. Maurset
torgmaur@online.no

Årsmøte

Årsmøte i Gausdal Historielag er den 12. mars kl. 19.00. Møtet blir i Ø.G. Prestegard, saker som ønskes tatt opp på møtet må sendes inn til styret innen 9. mars.
Styret

Medlemsmøter

Slektsgranskings- og fotomøter finner sted i våre lokaler i Prestegarden. I år står vi igjen med den 7. mars - 4. april - 2. mai - 13. juni - 3. oktober - 7. november og 5. desember

Kontoråpnet

Onsdager fra kl. 16.00 til 18.00 er historielagets lokaler i Ø.G. Prestegård bemannet.

Velkommen innom for en prat, kjøp av bøker, se i biblioteket eller andre forespørslser.

*Vi har bøker til salgs i prestegarden.
Mange bøker til nedsatt pris!*

Levering av materiale til historielagets arkiv.

For å sikre forskriftsmessig avlevering og registrering anbefaler vi våre månedlige medlemsmøter eller direkte kontakt med arkivansvarlig, tlf. 900 66 640.

Ta en titt på vår hjemmeside
www.gausdalhistorielag.no
Følg oss også på Facebook

Vårt bankkontonummer er: 2003 20 08276

Adresse:

Gausdal Historielag
Voldsbruvegen 6 B
2651 Østre Gausdal